De cruciale rol van **religieuze actoren in de klimaatcrisis**

tearfund

De cruciale rol van religieuze actoren in de klimaatcrisis

Meer dan tachtig procent van de wereldbevolking laat zich in denken en doen beïnvloeden door een religieuze overtuiging[1]. Dat religieuze bewegingen onderdeel maken van het internationale klimaatbeleid is daarom een logische stap.

Zorg voor de natuur is een integraal onderdeel van de meeste van die religies[2]. De potentiële impact van religieuze actoren op klimaatbeleid is immens. Aan hun rol voorbijgaan is een gemiste kans. De laatste jaren is er meer wetenschappelijk onderzoek gedaan naar deze rol, naast de praktische ervaring van organisaties als Tearfund en anderen. Hieronder delen wij de voornaamste voordelen van het samenwerken met religieuze actoren binnen klimaatbeleid.

Zes redenen voor samenwerking met religieuze actoren

1. *Point of entry* en vertrouwen

Een gedeelde levensbeschouwing of wereldvisie geven religieuze actoren een *'point of entry'* in de lokale gemeenschap. De uitvoering van programma's heeft een grotere kans van slagen op het moment dat dit aansluit op hun religieuze overtuiging[3]. Dit geldt in het algemeen, maar nog meer waar programma's gericht zijn op gedragsverandering. Daarnaast erkennen religieuze actoren het belang van een holistische aanpak waarin materiele en spirituele behoeften hand in hand gaan.

2. Sociale mobilisatie en gedragsverandering

Religieuze actoren hebben een positie waarin zij boodschappen in de juiste context kunnen plaatsen en hebben zo invloed op hun gemeenschap op het gebied van tradities en gebruiken[4]. Lokale religieuze actoren hebben een buitengewone kennis van de lokale taal, cultuur en context waardoor zij gemakkelijk toepasbare en begrijpelijke boodschappen kunnen overbrengen. Deze rol spelen ze al in tijden van crisis of rampen.

3. Belangenbehartiging binnen lokale, nationale en mondiale context

Kerken en religieuze organisaties zijn vaak onderdeel van een grootschalig netwerk en zijn daardoor multi-inzetbaar. Ze vormen een brug tussen lokale gemeenschappen en overheid, waardoor beleidsmakers beter bereikbaar zijn voor de gemeenschap[5].

1. *United Nations Environment Program (2021). A Strategy for Engagement: The Role of Faith Leaders and Faith-Based Organisations in the UN Decade on Ecosystem Restoration (2021-2030).*
2. *United Nations Environment Program (2021). https://www.unep.org/about-un-environment-programme/faith-earth-initiative/religions-and-environmental-protection.*
3. *Ware V-A., Ware A., & Clarke M. (2016). Domains of faith impact: how 'faith' is perceived to shape faith-based international development organisations. Development in Practice, 26(3), 321–333.*
4. *Tomalin, E. (2020). Global aid and faith actors: the case for actor-orientated approach to the 'turn to religion'. International Affairs, 96(2), 323-342.*
5. *Flowers, C. (2016). Bridging the Gap, the Role of Local Churches in Fostering Local- Level Social Accountability and Governance. Tearfund.*

Religieuze actoren

Religieuze actoren zijn personen, organisaties of instanties die zijn gevormd, geïnspireerd door of relatie hebben tot een specifieke geloofsgemeenschap. In dit document gebruiken we deze term als we ingaan op de invloed van deze actoren in het algemeen. Soms spreken we over de specifieke invloed van bepaalde actoren, zoals kerken of *Faith Based ngo's*.

Aanbevelingen

1. Investeer in de relatie met religieuze actoren voor een effectief klimaatbeleid
2. Investeer in kennis over religie voor betere samenwerking met betrekking tot klimaatbeleid
3. Investeer in capaciteitsversterking van lokale religieuze actoren met betrekking tot klimaatfinanciering

Coverfoto:
in Zuid-Azië zijn jongeren vanuit kerken en andere religieuze gemeenschappen actief als vrijwilliger in rampreventie.

4. Toegang tot verschillende natuur- en hulpbronnen en instituties

Religieuze organisaties hebben wereldwijd een aandeel in 8% van de leefbare grond, 5% van de commercieel bruikbare bebossing, 10% van de financiële instituties en 50% van de scholen. Bovendien hebben zij een grote voorsprong in het mobiliseren van vrijwilligers door de gedeelde levensbeschouwing en wereldvisie. Deze bronnen worden al ingezet voor opbouw van het maatschappelijk middenveld. Deze positie maakt hen onmisbaar in het voorkomen van verdere klimaatverandering en het voorbereiden op de gevolgen van de klimaatcrisis[6].

5. Langdurige aanwezigheid en permanente rol binnen de gemeenschap

Religieuze actoren zijn verankerd in de lokale gemeenschap, als duurzame en meest betekenis gevende groepen. Dat gegeven biedt de mogelijkheid voor langetermijnperspectieven. Daarbij bestaat er een nauwe betrokkenheid bij de gemeenschap wat de duurzaamheid van de uitkomsten na afgeronde projecten bevorderd[7].

6. Bereik van geïsoleerde of gemarginaliseerde gemeenschapen

In vergelijking met ngo's hebben religieuze actoren en kerken betere toegang tot gemeenschappen, vanwege hun aanwezigheid en betrokkenheid op die plekken. Lokale kerken bestaan op de meest afgelegen, onveilige of geïsoleerde gemeenschappen en hebben toegang of zijn onderdeel van gemarginaliseerde groepen in verschillende contexten[8].

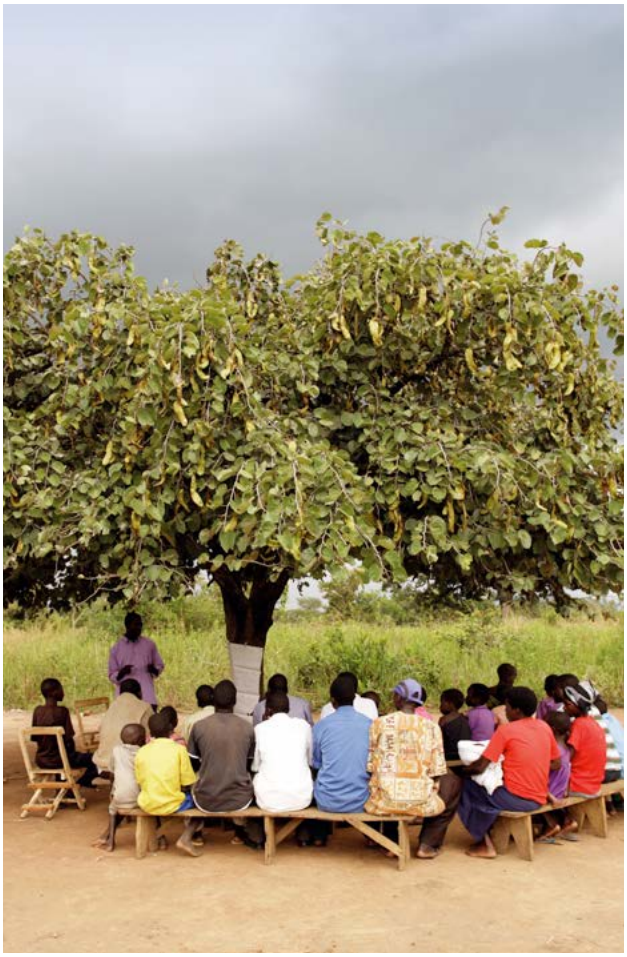

Tearfund traint lokale kerken om samen met dorp of wijk de eigen problemen aan te pakken met de hulpbronnen die voorhanden zijn. Veel van deze gemeenschappen ervaren direct de gevolgen van klimaatverandering.

Bangladesh: Tearfunds ervaring met het betrekken van kerken rond klimaatverandering

Tearfund is onderdeel van een wereldwijd netwerk van organisaties, kerkelijke gemeenschappen en lokale kerken in meer dan 40 landen. Tearfund is ontstaan uit de behoefte om hulp te verlenen via dat netwerk tijdens rampen of crises. Al 50 jaar werken we daarom aan noodhulp. Daarnaast traint Tearfund lokale kerken om samen met hun dorp of wijk initiatieven te ontplooien tegen armoede. Daarbij maken kerk en gemeenschap zo veel mogelijk gebruik van eigen hulpbronnen. Zo werken we aan duurzame oplossingen. In Bangladesh werkt Tearfund al tientallen jaren aan noodhulp, waarbij lokale en nationale kerken een rol hebben. Al langer wordt er ook gewerkt aan rampenpreventie, in samenwerking met de overheid, om kwetsbare gemeenschappen voor te bereiden op de volgende ramp. Mondiale klimaatverandering zorgt voor frequentere overstromingen en stormvloeden, die de bestaanszekerheid van de meest kwetsbaren bedreigen. In sommige gebieden verergeren lokale gebruiken en niet-duurzame economische initiatieven de verschraling van de natuurlijke omgeving.

In deze omstandigheden werken christelijke ngos samen met lokale kerken aan het verduurzamen van de levensomstandigheden. Kerken trainen de boeren om een duurzaam gezinsinkomen te genereren en zich tegelijkertijd aan te passen aan het veranderende klimaat. Ook leren gemeenschappen adequaat te reageren op natuurrampen. Kerken vormen een brug naar de gemeenschap. Startpunt voor die ontwikkeling is bezinning op de eigen waarden ten aanzien van de economische en natuurlijke bronnen. Samen met de lokale gemeenschap worden de kwetsbaarheden in kaart gebracht en vrijwilligers getraind om in actie te komen bij een ramp. Daarnaast worden de eigen bronnen (of die van lokale overheden) ingezet om de levensomstandigheden van de lokale gemeenschap ook daadwerkelijk te verbeteren.

6. *Joint Learning Initiatives on Faith & Local Communities (2015). Building More Effective Partnerships Between the Public Sector and Faith Groups.*
7. *Woolley, L. (2017). Integral Inspirational and Influential: The Role of Local Churches in Humanitarian and Development Responses. Tearfund.*
8. *Featherstone, A. (2015). Keeping the faith: The role of Faith Leaders in the Ebola Response. Christian Aid, CAFOD, Tearfund, Islamic Relief Worldwide.*

Drie aanbevelingen

De bovenstaande zes redenen om met religieuze actoren samen te werken in de strijd tegen de klimaatcrisis verdienen aandacht en actie. Bij het samenwerken met religieuze actoren is het belangrijk om aandacht te geven aan de volgende punten:

1. Investeer in de relatie tussen beleidsmakers en religieuze actoren voor een effectief klimaatakkoord

Spoor beleidsmakers aan, op lokaal, nationaal en internationaal niveau, om samen te werken met religieuze actoren bij het ontwerpen en implementeren van beleid met betrekking tot klimaatadaptatie. Investeer in de samenwerking tussen Nederlandse ambassades en (lokale) religieuze actoren op het gebied van klimaatverandering.

2. Investeer in kennis over religie voor betere samenwerking met betrekking tot klimaatbeleid

Bevorder de religieuze geletterdheid op het ministerie van Buitenlandse Zaken en ambassades. Dit houdt in dat de overheid een sterk begrip heeft van hoe religie in verschillende contexten functioneert. Tegelijkertijd is het van belang dat religieuze actoren investeren in kennis over overheidsbeleid om zo het wederzijds begrip te bevorderen.

3. Investeer in capaciteitsversterking van lokale religieuze actoren met betrekking tot klimaatfinanciering

Maak budgettair ruimte vrij om te investeren in capaciteitsversterking van lokale religieuze actoren omtrent het doen van aanvragen voor institutionele financiering zodat zij beter in staat zijn om succesvolle aanvragen in te dienen.

In Bangladesh komt de hele gemeenschap samen om rampenplannen te ontwikkelen en te werken aan duurzame vormen van levensonderhoud. Zo bereidt men zich voor op de toegenomen risico's als gevolg van klimaatverandering.

Integrale samenwerking

De klimaatcrisis is een ongekende uitdaging voor gemeenschappen wereldwijd en vraagt om een integrale aanpak op zowel lokaal, nationaal als internationaal niveau. Dit houdt ook in dat samenwerking nodig is tussen overheden en maatschappelijke organisaties, waarin religieuze organisaties een cruciale rol kunnen vervullen. Een integrale aanpak erkent dat de klimaatcrisis niet alleen gaat over ecologie of economie, maar ten diepste over waarden. In zo'n aanpak staat het gesprek centraal over gerechtigheid, eerlijkheid en solidariteit tussen arm en rijk, naar hoe we als mensen omgaan met de natuurlijke omgeving en hulpbronnen, naar wat de toekomst van ons aarde ons waard is. In dat gesprek is de relevantie van religieuze actoren duidelijk. De komende jaren is meer onderzoek nodig, zodat we meer inzicht krijgen in de rollen en impact van religieuze actoren. Maar de urgentie van de klimaatcrisis vraagt bovenal dat nieuwe voorbeelden van samenwerking met religieuze actoren rond de klimaatcrisis nodig zijn.

Tearfund

Contact
T 030 6969600
E info@tearfund.nl
I www.tearfund.nl

Joseph Haydnlaan 2A, 3533 AE Utrecht
Postbus 8170, 3503 RD Utrecht

Tekst
Louise Allen, Jasmijn Kuisch, Matthijs van Pijkeren, Manuel Voordewind.

Fotografie
Tearfund

Vormgeving
Jorinde Grandia, Joor Design

Tearfund, november 2021.